

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

valtiovarainministerio@vm.fi
mia.aronen@vm.fi

VM207:00/2018

Finanssiala ry:n lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi poliittisesti merkittävistä julkisista tehtävistä

Valtiovarainministeriö on 13.12.2018 pyytänyt Finanssiala ry:n lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi poliittisesti merkittävistä julkisista tehtävistä.

Näkemyksemme mukaan asetusluonnos on lähtökohtaisesti hyödyllinen, koska se auttaa eräissä tulkintatilanteissa selventämään, onko asiakasta tai tosiasiallista edunsaajaa pidettävä poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä (PEP).

Pidämme kuitenkin tärkeänä, että asetuksen jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin huomiota erityisesti seuraaviin näkökohtiin:

1. Asetusluonnos ei ota lainkaan kantaa PEP-henkilön läheisen liikekumppanin määrittelyyn. Ilmoitusvelvollisten näkökulmasta kyse on kenties vaikeimmasta PEP-tulkintakysymyksestä, joten pidämme tärkeänä, että asetusta tai perustelumuiiota täydennettäisiin tältä osin.
2. Samassa yhteydessä olisi perusteltua selventää läheisen liikekumppanin määrittelyä ja asemaa rahanpesulain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen yhteisöjen osalta. Pidämme kohtuuttomana, että PEP-henkilön kanssa samassa taloyhtiön hallituksessa oleva henkilö ja hänen perheenjäsenensä katsottaisiin PEP-henkilöiksi pelkästään tällä perusteella. Esitämme, että ainakin aatteellisten yhdistysten ja asunto-osakeyhtiöiden osalta todettaisiin, että hallituksen jäsenten PEP-aseman selvittäminen on tarpeen vain, jos asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy ilmoitusvelvollisen arvion perusteella tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.
3. Perustelumuiostiossa esitetyn linjauksen mukaisesti myös PEP-henkilön sijaista tai varajäsentä olisi pidettävä PEP-henkilönä. Linjaus lisäisi merkittävästi sekä PEP-henkilöiden että heihin liittyvien selvittelyjen määrää. Ajantasaisen tiedon saaminen esimerkiksi lyhytaikaisista tai tilapäisistä sijaisuusjärjestelyistä on hyvin vaikeaa, joten käytännössä linjaus asettaisi ilmoitusvelvollisen lähes mahdottoman tilanteen eteen. Esitämme, että PEP-henkilöiden piiri rajattaisiin koskemaan vain PEP-tehtäviä vakituisesti hoitavia henkilöitä.
4. Perustelumuiostiossa todetaan asetuksen soveltamisalan osalta, ettei asetuksessa annettuja listauksia tehtävistä pidettäisi tyhjintävinä. Ulkomaisten PEP-henkilöiden osalta linjaus on johdonmukainen, mutta kotimaisten PEP-henkilöiden osalta asetuksen listauksen tulee olla tyhjentävä. Esitämme, että perustelumuiostion sanamuotoa selkeytetään niin, että linjaus yksiselitteisesti rajataan ulkomaisiin PEP-henkilöihin.

5. Perustelumuistion mukaan asetusta ei tulisi tulkita tavalla, jossa asiakkaan oma ilmoitus ja sen vastaavuus asetuksessa mainittujen tehtävänimikkeiden kanssa johtaa automaattisesti poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön asemaan tai sen pois-sulkemiseen, vaan arvioinnin tulisi olla luonteeltaan kokonaisarviointia. Pidämme selvänä, että vastuu asiakkaan tai tosiasiallisen edunsaajan PEP-aseman selvittämiseen liittyvien tietojen antamisesta, riittävydestä ja oikeellisuudesta tulee yksiselitteisesti olla asiakkaalla. Esitämme, että perustelumuistion sanamuotoa tarkennetaan tältä osin.
6. Perustelumuistion mukaisesti PEP-henkilöiden riskiarvioinnista ja riskin suuruudesta säädetään tarkemmin rahanpesulaissa sekä rahanpesulain nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa. Haluamme kiinnittää huomiota siihen, ettei mainittuja rahanpesuasetuksia ole vielä annettu, joten nyt esillä olevan asetusluonnoksen ja mainittujen asetusten muodostamaa sääntelykokonaisuutta ei vielä ole mahdollista arvioida. Esitämme, että asetusten valmistelua jatkettaisiin rinnakkain, jotta PEP-tehtäviä ja PEP henkilöiden riskiarviointia ja riskien suuruutta koskevan sääntelyn johdonmukaisuus voidaan varmistaa.
7. Asetusluonnoksen 11 §:ssä mainitaan ”Yhdistynyt kansakunta ja siihen liittyvät erityisjärjestöt”. Oikea kirjoitusmuoto on ”Yhdistyneet kansakunnat ja siihen liittyvät erityisjärjestöt”. Pykälään liittyvässä perustelumuistion kohdassa ei suoraan käsitellä kansainvälisiä urheilujärjestöjä, joissa korruptiotapauksia ja -epäilyjä esiintynyt runsaasti (esim. Kansainvälinen jalkapalloliitto tai Kansainvälinen olympiakomitea). Näihin mahdollisesti sovellettavia PEP-vaatimuksia olisi hyödyllistä selkeyttää perustelumuistiossa.

Edellä mainittujen näkökohtien lisäksi haluamme nostaa esille tarpeen kansallisen PEP-listan tai -rekisterin perustamiselle. Tällainen lista on otettu käyttöön esimerkiksi Tanskassa, jossa Finanstilsynet ylläpitää ajantasaista PEP-listaa viranomaisten, yritysten ja organisaatioiden toimittamien tietojen pohjalla. Käsitksemme mukaan kokemuksesta listasta ovat olleet myönteisiä. Malli Finanstilsynetin ylläpitämästä PEP-listasta on lausunnon liitteenä.

PEP-henkilöiden perheenjäsenten ja läheisten liikekumppaneiden osalta on myös huomattava, etteivät he välttämättä ole minkäänlaisessa sopimus- tai asiakassuhteessa ilmoitusvelvolliseen, mikä voi rajoittaa merkittävällä tavalla sitä, missä laajuudessa ja millä tavoin heitä koskevia henkilötietoja on luvallista käsitellä.

Manuaalisen työn ja virhemahdollisuuksien vähentämisen ohella keskitetty PEP-lista tai -rekisteri mahdollistaisi tehokkaan ja systemaattisen seurannan sekä tietosuojanäkökohtien huomioimisen. Ajamalla ristiin PEP- ja kaupparekisterien tiedot PEP-henkilöiden ajantasaiset yrityssidonnaisuudet voitaisiin selvittää helposti ja nopeasti. Puolueiden, uskonnollisten yhdyskuntien ja aatteellisten yhdistysten osalta rekisteri puolestaan olennaisesti vähentäisi ilmoitusvelvollisten tarvetta käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja, kun henkilön mahdollinen PEP-asema voitaisiin luotettavasti tarkistaa ja päivittää ilman, että tietoa PEP-aseman perusteena olevasta tehtävästä tarvitsisi rekisteröidä ilmoitusvelvollisen tietojärjestelmiin.

FINANSSIALA RY
Päivi Pelkonen

LIITE

Ote Finanstilsynetin PEP-listasta

Liste over politisk eksponerede personer jf. hvidvasklovens § 18, stk. 7, jf. § 2, stk. 1, nr. 8, litra a-h

Navn	Stillingsbetegnelse	Fødselsdato	Tilføjet på PEP-listen (dato)	Ny på PEP-listen (x)
<u>Statschef, regeringschef, minister og viceminister eller ass. minister, jf. § 2, stk. 1, nr. 8 litra a</u>				
Rasmussen	Lars Løkke	Statsminister	15.05.1964	29.12.2017
Samuelsen	Anders	Udenrigsminister	01.08.1967	29.12.2017
Poulsen	Søren Pape	Justitsminister	31.12.1971	29.12.2017
Jensen	Kristian	Finansminister	21.05.1971	29.12.2017
Frederiksen	Claus Hjort	Forsvarsminister	04.09.1947	29.12.2017
Ammitzbøll-Bille	Simon Emil	Økonomi- og Indenrigsminister	20.10.1977	29.12.2017
Tørnæs	Ulla	Minister for udviklingssamarbejde	04.09.1962	29.12.2017
Poulsen	Troels Lund	Beskæftigelsesminister	30.03.1976	29.12.2017
Støjberg	Inger	Udlændinge- og Integrationsminister	16.03.1973	29.12.2017
Ahlers	Tommy	Uddannelses- og Forskningsminister	18.11.1975	12.07.2018
Lilleholt	Lars Christian	Energi-, forsynings- og klimaminister	02.03.1965	29.12.2017
Nørby	Ellen Trane	Sundhedsminister	01.02.1980	29.12.2017
Løhde	Sophie	Innovationsminister	11.09.1983	29.12.2017
Lauritzen	Karsten	Skatteminister	14.10.1983	29.12.2017
Mercado	Mai	Børne- og socialminister	20.08.1980	29.12.2017
Riisager	Merete	Undervisningsminister	01.03.1976	29.12.2017
Bock	Mette	Kulturminister og Kirkeminister	26.07.1957	29.12.2017
Olesen	Ole Birk	Transport-, Bygnings- og Boligminister	21.12.1972	29.12.2017
Frank	Thyra	Ældreminister	10.05.1952	29.12.2017
Ellemann-Jensen	Jakob	Miljø- og Fødevarerminister	25.09.1973	31.05.2018
Jarlov	Rasmus	Erhvervsminister	29.04.1977	10.07.2018
<i>Departementschefer</i>				
Thomsen	Christian Kettel	Statsministeriet, departementschef	23.08.1959	29.12.2017
Knudsen	Ulrik Vestergaard	Udenrigsministeriet, departementschef	14.02.1969	29.12.2017
Bertelsen	Barbara	Justitsministeriet, departementschef	24.09.1973	29.12.2017
Præstegaard	Martin	Finansministeriet, departementschef	24.03.1976	29.12.2017
Ahrenkiel	Thomas	Forsvarsministeriet, departementschef	19.10.1967	29.12.2017
Dithmer	Michael	Erhvervsministeriet, departementschef	18.02.1954	29.12.2017
Garfiel	Sophus	Økonomi- og Indenrigsministeriet, departem.chef	06.11.1968	29.12.2017
Jensen	Jakob	Beskæftigelsesministeriet, departementschef	06.11.1974	29.12.2017
Hesthaven	Christian	Udlændinge- og Integrationsministeriet, dep.chef	28.06.1976	01.11.2018
Gersing	Agnete	Uddannelses- og Forskningsministeriet, dep.chef	08.11.1963	29.12.2017
Bæk	Morten	Energi-, forsynings- og klimaministeriet, dep.chef	25.06.1973	19.07.2018
Okkels	Per	Sundheds- og Ældreministeriet, departementschef	22.03.1954	29.12.2017
Brøchner	Jens	Skatteministeriet, departementschef	16.08.1972	29.12.2017
Studsgaard	Henrik	Miljø- og Fødevarerministeriet, departementschef	11.07.1963	29.12.2017
Bonde	Jens Strunge	Børne- og Socialministeriet, departementschef	05.10.1967	29.12.2017
Hede	Søren Hartmann	Undervisningsministeriet, departementschef	22.01.1977	19.07.2018
Hansen	Marie	Kulturministeriet, departementschef	04.06.1964	29.12.2017
Christensen	Christian Dons	Kirkeministeriet, departementschef	10.02.1969	29.12.2017
Heinsen	Jacob	Transport-, Bygnings- og Boligministeriet, dep.chef	30.11.1964	29.12.2017